

К.і.н. Жиряков О.Ю., Харатян Г.А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана
Хмельницького, Україна*

Зовнішньополітична обстановка в Європі у добу «заліза і крові»

Поява на карті Європи замість групи роз'єднаних карликових держав потужної мілітаризованої держави, яким була Німецька імперія, вже само по собі є важливою історичною подією, що серйозно змінила баланс сил в Європі. Адже створення Німецької імперії, її подальше прагнення до розширення, відвертий грабіж розбитої Франції - усе це сприяло розвитку подій, що, у результаті, призвели до Першої світової війни. Об'єднання Німеччини і події, які його супроводили, надовго закріпили геополітичний порядок, знищений тільки Першою світовою війною.

Жодна з великих держав стратегічно не була зацікавлена у виникненні в центрі Європи нової потужної держави, хоча ніхто не передбачав тоді повною мірою загрози німецького мілітаризму. В той же час до середини 1860-х років завдяки послідовній дипломатії Бісмарка і політичної роз'єднаності великих держав (самоусунення Росії від міжнародних справ після Кримської війни; експансія Франції при Наполеоні III, що викликає розбіжності з Англією і Австрією; боротьба Австрії з об'єднаною Італією) створилася сприятлива зовнішня обстановка для об'єднання Німеччини навколо Пруссії.

Серед подій в Росії, передуючих початку об'єднання, слід зазначити Кримську війну 1854-56 рр. і Польське повстання 1863 року. В результаті поразки в Кримській війні вплив Росії в Європі послабився, відношення Росії до її супротивників Англії, Франції і особливо Австрії виявилось надовго зіпсованим. Пруссія, одна з великих держав не виступила проти Росії, що разом з прусською допомогою в пригніченні Польського повстання 1863

року забезпечило доброзичливий нейтралітет Російської імперії у війнах Пруссії проти сусідів. Також прусський король Вільгельм I доводився дядьком царю Олександрю II, що також схияло позицію Росії на користь Пруссії.

Тому Бісмарк міг доки і не турбуватися відносно можливості російської протидії, незважаючи на підозрілість, яку виявляв Горчаков [1].

Провідна держава Європи на той час Франція «застрягла» в 1862-65 рр. в провальній мексиканській війні. Її сили були направлені на захоплення і зміцнення колоній, де французькі інтереси постійно стикалися з англійськими. На цьому відобразились особисті антипатії імператора Наполеона III до Англії через підозри, що італійські змовники використовують англійську територію для підготовки замахів на його життя. Зближення Франції з Австрією і тим більше союз були неможливі із-за об'єднання Італії, в ході якого французи в 1859 громили австрійську армію [2]. Наполеон III недооцінював військову силу модернізованої прусської держави і сподівався тільки виграти в якості арбітра від внутрішньонімецького конфлікту.

Англія, що володіла величезною колоніальною імперією, не була налаштована втручатися без крайньої необхідності в справи Європи. Тим паче, що морській державі було скрутно воювати без союзників на континенті, а саме в сильній Пруссії правляча еліта бачила спочатку протипагу Французької імперії. Англійців сильно турбував як французький проект Суецького каналу (побоювання за Індію), так і прагнення Наполеона III приєднати Бельгію. До того ж об'єднана Німеччина не розглядалася в якості суперника Англії в колоніальних справах, але могла бути вигідним торговим партнером для збуту англійської продукції і колоніальних товарів. До того ж після Кримської війни намітилося позитивне зрушення у бік потепління стосунків Англії і Пруссії. Так, літом-восени 1858 р. прусська сторона кілька разів доводила до відома британського керівництва своє

прагнення до встановлення повного взаєморозуміння з ним і висловлювала співчуття з приводу відчуженості періоду Кримської війни.

Австрія не могла стати лідером в справі об'єднання Німеччини із-за внутрішніх і зовнішніх конфліктів, хоча ідея великонімецького об'єднання (тобто включаючи Австрію) мала немало прибічників. Внутрішні суб'єкти Австрійської імперії, особливо угорці, зовсім не бажали подальшого посилення німецького домінування, побоюючись втратити свою автономію. Та і самі німці з північної Німеччини не прагнули до єднання з багатонаціональною державою. Об'єднання Італії йшло у тому числі за рахунок австрійських володінь з італомовним населенням, що відволікало сили імперії на південь.

Таким чином три могутні сили - Росія, Англія, Франція, - які могли б, діючи разом, придушити всяку спробу об'єднання німецьких держав навколо Пруссії, йшли нарізно. Внутрішньополітична обстановка була сприятлива для того, що би Бісмарк почав будувати на принципах проголошеної їм раніше політики "Залізом і кров'ю" дорогу до єдиної німецької держави.

Література:

1. Дебидур А. Дипломатическая история Европы: От Венского до Берлинского конгресса (1814-1878) / Антонэн Дебидур. - Ростов-на-Дону, Феникс, 1995. - 507 с
2. Озмент С. Новая история германского народа, или могучая крепость / Стивен Озмент. - М.: АСТ, 2007. - 539 с.